

Iwona Gawron, Honorata Trzcicka

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

Wprowadzenie

Bezpieczeństwo jest wartością należącą do najważniejszych kwestii, jeżeli chodzi o egzystencję człowieka. Zatem obowiązkiem państwa jest jego zapewnienie m.in. przez inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz przeciwdziałanie wszelkim zjawiskom kryminogennym. Przedsięwzięcia te wymagają szerokiego współdziałania administracji rządowej, samorządów i organizacji społecznych, o czym często się zapomina. W modelu ochrony porządku i bezpieczeństwa jest miejsce dla wszystkich podmiotów. Czołową rolę z reguły przypisuje się policji, zapominając, że przestępczość jest zjawiskiem cywilizacyjnym, a policja w walce z nią nie może być osamotniona. Jej działania muszą być wsparte i uzupełnione aktywnością społeczności lokalnych oraz samorządów. Policja winna działać na zasadzie doradcy i partnera. Zrozumienie, że wszyscy jesteśmy współodpowiedzialni za własne bezpieczeństwo, to uświadomienie roli obywateli i zapobieganie przestępczości w najbliższym otoczeniu.

Zagadnienie podniesienia bezpieczeństwa przestrzeni jest tym donioślejsze, że większość zagrożeń dotyka grup społecznie słabszych (kobiety, dzieci, młodzież, osoby starsze). Można przyjąć, że przestrzeń bezpieczna to taka, która sprzyja eliminowaniu czynników zagrożenia¹.

Bezpieczeństwo jest złożoną strukturą składającą się z wielu komponentów. W niniejszej publikacji kładzie się nacisk na zaledwie wycinek tej złożonej struktury, jaką sta-

¹ B. Czarniecki, W. Siemiński, *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Centrum Doradztwa i Informacji Difin sp. z o.o., Warszawa 2004, s. 10

nowi zjawisko bezpieczeństwa: organizację otaczającej przestrzeni, która jest w stanie w najbardziej efektywny sposób zapewnić bezpieczeństwo mieszkańcom gminy.

Niniejszy artykuł jest próbą ujęcia zagadnień kształtowania przestrzeni gminnej z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa osób z niej korzystających. Ma on wymiar praktyczny, autorzy formułują takie spojrzenie pod kątem wniosków i zaleceń, które w niewielkim stopniu były w Polsce prezentowane.

Głównym obszarem tematycznym publikacji, będącym inspiracją do podjęcia zagadnienia, jest przeciwdziałanie zagrożeniom przestępczością za pomocą rozwiązań przestrzennych oraz związkami ukształtowania przestrzeni i występowaniem przestępczości tzw. *pospolitej*.

Autorki mają na uwadze to, iż podjęta problematyka nie wyczerpuje złożonego tematu, zawartość artykułu jednak może przyczynić się do upowszechnienia omawianych zagadnień i stanowić podstawę do dalszej dyskusji.

Zadania samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania bezpieczeństwem

Jedną z funkcji samorządu terytorialnego jest zapewnienie podległym obywatelom podstawowych warunków obrony przed potencjalnymi niebezpieczeństwami.

W szczególności zadania własne gminy obejmują m.in. sprawy porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej (art. 7 ust. 1 pkt 14 Ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, Dz.U. z 2001 r., nr 142, poz. 1591, z późn. zm.). Powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym m.in. w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli (art. 4 ust. 1 pkt 15 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, Dz.U. z 2001 r., nr 142, poz. 1592, z późn. zm.).

Samorząd województwa natomiast wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami m.in. w zakresie bezpieczeństwa publicznego (art. 14 ust. 1 pkt 14 Ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. z 2001 r., nr 142, poz. 1590, z późn. zm.). Jednocześnie na podstawie art. 3 Ustawy o Policji (Dz.U. z 2002 r., nr 7, poz. 58, z późn. zm.) wojewoda oraz wójt (burmistrz, prezydent miasta) lub starosta sprawujący władzę administracji ogólnej oraz organy gminy, powiatu i samorządu województwa wykonują zadania w zakresie ochrony bezpieczeństwa lub porządku publicznego na zasadach określonych w ustawach. Zatem gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego dąży do zaspokajania zbiorowych potrzeb wspólnoty samorządowej, powiat wykonuje określone ustawami zadania publiczne o charakterze ponadgminnym, zaś samorząd województwa wykonuje określone ustawami zadania o charakterze wojewódzkim. Istnieją jednak znaczne różnice terminologiczne w określeniu wykonywanych zadań przez poszczególne szczeble jednostek samorządu terytorialnego. Gmina i powiat wykonują zadania publiczne w zakresie „porządku publicznego” i „bezpieczeństwa obywateli”, a samorząd województwa w zakresie „bezpieczeństwa publicznego”.

Jednocześnie Ustawa o samorządzie gminnym oraz Ustawa o samorządzie powiatowym odróżnia zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

od zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej (i zapobiegania innym nadzwyczajnym zagrożeniom życia i zdrowia ludzi i środowiska), a Ustawa o samorządzie powiatowym odróżnia zadania z zakresu bezpieczeństwa publicznego od zadań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej.

W ujęciu syntetycznym współdziałanie w ramach przyjętego programu na rzecz poprawy porządku i bezpieczeństwa obywateli w społecznościach lokalnych winno zawierać m.in. następujące zasady:

- 1) komendant powiatowy (miejski) Policji utrzymuje ścisły kontakt ze starostą (prezydentem miasta) w zakresie oceny i analizy zagrożeń;
- 2) wnioski z analizy zagrożeń są podstawą do prowadzenia doraźnych działań prewencyjnych oraz tworzenia długofalowych programów zapobiegawczych;
- 3) opracowane programy i plany działań prewencyjnych podlegają konsultacji z lokalną społecznością – mieszkańcami terenu, na którym ma być realizowany program, z przedstawicielami środowiska zagrożonego;
- 4) sporządza się okresowe raporty (kwartalne, półroczne, roczne) o stanie zagrożenia przestępczością. Podstawą informacji merytorycznych ww. dokumentów są dane z jednostek Policji, organów administracji terenowej oraz z bezpośredniego monitorowania zagrożeń;
- 5) raporty te poddaje się analizie przez wspólne zespoły robocze, w których skład wchodzi przedstawiciele administracji terenowej, Policji i społeczeństwa;
- 6) realizacja przedsięwzięć przeciwp przestępczych prowadzona jest dwutorowo:
 - przez służby administracji terenowej w zakresie ich kompetencji,
 - przez służby policyjne w zakresie ich obowiązków;
- 7) koordynacja ww. przedsięwzięć pozostaje w gestii starosty (prezydenta miasta);
- 8) środki finansowe w zakresie omawianych działań zapewniają:
 - a) starosta (prezydent miasta) w rocznym planie budżetowym podległych instytucji oraz rocznym planie powiatu:
 - finanse na działania komisji ds. porządku i bezpieczeństwa,
 - finanse na działania celowe (programy, działalność informacyjno-educacyjna),
 - b) w zakresie typowych działań policyjnych – komendant powiatowy (miejski) Policji w rocznym planie finansowym;
- 9) działania w zakresie kształtowania bezpieczeństwa społecznego podlegają okresowej ocenie ustawowych organów administracji terenowej i są przedmiotem społecznej dyskusji.

Wybrane aspekty zagrożeń przestępczością w świetle przeprowadzonych badań na terenie gminy Korzenna w województwie małopolskim²

Według słownikowej definicji pojęcie „bezpieczeństwo” tłumaczy się jako stan niezagrażenia, pewność, że nic nie zagraża, stan pewności, spokoju, zabezpieczenia³. Policijna statystyka w Polsce nie w pełni oddaje rzeczywiste zagrożenie przestępczością i faktyczną wykrywalnością. Przyczyną jest występowanie tzw. ciemnej liczby przestępstw, czyli przestępstw, których obywatele nie zgłaszają policji lub policja niewiele czyni, by się o tych przestępstwach dowiedzieć⁴.

Kwestie zagrożeń bezpieczeństwa i jego poprawy stały się priorytetem w każdym aspekcie życia mieszkańców poszczególnych miejscowości. Bezpieczeństwo osobiste jest również istotnym elementem składowym jakości życia, co do którego oczekiwania szybko wzrastają. Ochronę osób i mienia sprawują instytucje państwowe oraz przedsiębiorstwa komercyjne. System instytucjonalny tworzy m.in. Policja, Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Straż Graniczna, Służba Więzienna, organy porządkowe Sił Zbrojnych, Straże Miejskie i inne formacje⁵. W myśl przepisów celem ochrony jest zapewnienie bezpieczeństwa życia osób, zdrowia oraz nietykalności osobistej, zaś celem ochrony mienia jest zapobieganie przestępstwom i wykroczeniom przeciwko mieniu, przeciwdziałanie powstawaniu szkód wynikających z tych zdarzeń. Celem ochrony zatem jest zapewnienie satysfakcjonującej reakcji na zagrożenia⁶.

Podstawą do analizy badawczej w tym zakresie jest systematyczna i stała współpraca samorządu gminnego z Policją i osobami odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz ze społeczeństwem.

Policja, realizując zadania, powinna zmierzać zarówno do możliwie pełnego zapewnienia społecznościom lokalnym obiektywnego poziomu bezpieczeństwa i porządku publicznego, jak i oddziaływania na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców⁷. Jednym z elementów skutecznego jej działania jest uwzględnienie oczekiwań społecznych w tym zakresie.

Oczekiwania społeczne oraz zjawiska wpływające na poczucie bezpieczeństwa określono w badaniach przeprowadzonych w gminie Korzenna. Podstawową metodą zbierania danych były wywiady bezpośrednie przeprowadzone przez ankieterów na podstawie kwestionariuszy. Zawierały one 21 pytań zasadniczych i 8 pytań metryczkowych. Pytania ankiety dotyczyły następujących zagadnień:

² Badania zostały przeprowadzone w kwietniu 2007 r. na zlecenie Komendy Miejskiej Policji w Nowym Sączu. Celem badań było zdiagnozowanie stanu bezpieczeństwa w gminie Korzenna.

³ B. Czarnecki, W. Siemiński, *Kształtowanie bezpiecznej przestrzeni publicznej*, Warszawa 2004, s. 11.

⁴ B. Strzelecki, *Czy policijna statystyka mówi wszystko o stanie bezpieczeństwa obywateli*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych UJ – Zarządzanie Publiczne” 2006, nr 2, s. 53.

⁵ J. Konieczny, *Wprowadzenie do bezpieczeństwa biznesu*, Warszawa 2004, s. 90.

⁶ *Ibidem*, s. 91.

⁷ A. Zubrycki, *Doskonalenie jakości pracy jednostki policji: wybrane metody*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych UJ – Zarządzanie Publiczne” 2006, nr 2, s. 66.

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

- okres zamieszkiwania na terenie gminy Korzenna,
- ocena poszczególnych aspektów życia mieszkańców gminy Korzenna,
- odczuwalne poczucie bezpieczeństwa,
- znajomość dzielnicowych,
- częstotliwość patroli policyjnych,
- ofiary i rodzaje przestępstw,
- stopień zadowolenia z zamieszkiwania na terenie gminy Korzenna,
- występowanie zjawisk przestępczych,
- niebezpieczne miejsca po zmroku i w dzień,
- reakcja w sytuacjach zagrożenia,
- stopień zaufania do policji,
- odczuwalny stopień bezpieczeństwa,
- odczuwalna dynamika zmiany poziomu bezpieczeństwa,
- wskazane działania podejmowane w celu poprawienia bezpieczeństwa,
- świadomość zagrożeń: zdrowia, życia i mienia.

Głównym celem badań było uzyskanie obiektywnych wyników, ukazujących stopień społecznego poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy Korzenna i ocenę poziomu pracy Policji, a także sprecyzowanie oczekiwań mieszkańców w stosunku do jej działań.

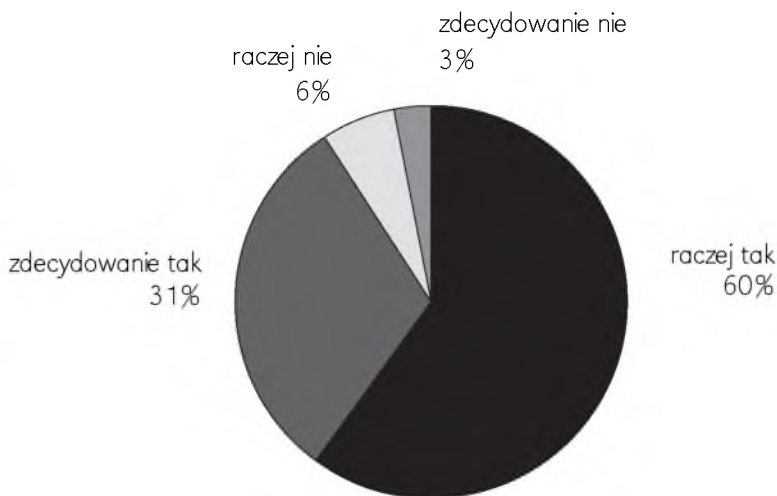
Poczucie bezpieczeństwa w opinii mieszkańców gminy

Przeprowadzone badania mają przede wszystkim na celu poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także wzrost poczucia bezpieczeństwa. Dla 59% mieszkańców gminy Korzenna ich miejsce zamieszkania można nazwać raczej bezpiecznym. Najbezpieczniej czuje się jednak 31% Polaków zamieszkałych na stałe w badanej gminie. Zadowolający jest fakt, że tylko 3% mieszkańców nie czuje się bezpiecznie w swojej miejscowości, natomiast 6% ankietowanych oceniło poziom bezpieczeństwa jako zły.

Tabela 1. Ocena stopnia poczucia bezpieczeństwa na terenie gminy Korzenna

Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie?	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Zdecydowanie tak	77	31%
Raczej tak	146	59%
Raczej nie	16	6%
Zdecydowanie nie	8	3%
Razem	247	100%

Źródło: badania własne.

Wykres 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy czuje się Pan/Pani bezpiecznie?”

Źródło: badania własne.

Z uwagi na to, że przestępcy są użytkownikami przestrzeni, ukształtowanie i wyposażenie przestrzeni publicznej może ułatwiać lub utrudniać im realizację powziętych zamierzeń. Jest to tym donioślejsze, iż większość czynów przestępczych jest wynikiem nadarzącej się przestępcy okazji: dobrej dostępności celu przestępstwa, niemożności obrony lub uzyskania pomocy przez ofiarę, dobrych możliwości ukrycia się lub ucieczki⁸.

Istotne wydaje się, że przestępca wybiera dla swojej działalności tereny najbardziej mu znane, gdzie spędza najwięcej wolnego czasu. Są to prawdopodobnie centra lokalne, przystanki autobusowe, dyskoteki, szkoły i ich okolice. B. Czarnecki zauważył odmienny wpływ przestrzeni na różne formy działalności przestępczej⁹. Drobna przestępczość pospolita jest stosunkowo silnie uzależniona od rozwiązań przestrzennych. Działalność takich przestępców opiera się na bezpośredniej obserwacji terenu lub potencjalnych ofiar i polega często na wyszukiwaniu okazji.

W kontekście tych uwag zasadne wydaje się uwzględnianie w procesach planowania przestrzennego struktury i lokalizacji miejsc potencjalnie zagrożonych przestępczością. Wiedza ta pozwala skuteczniej je monitorować, identyfikować faktyczny poziom zagrożeń i odpowiednio szybko podejmować środki zaradcze.

Miejsca, do których respondenci obawiają się udać po zmroku

Widoczność jest podstawowym warunkiem bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej. Przestrzeń po zmroku ma odmienną niż w porze dziennej strukturę miejsc

⁸ *Ibidem.*

⁹ *Ibidem.*

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

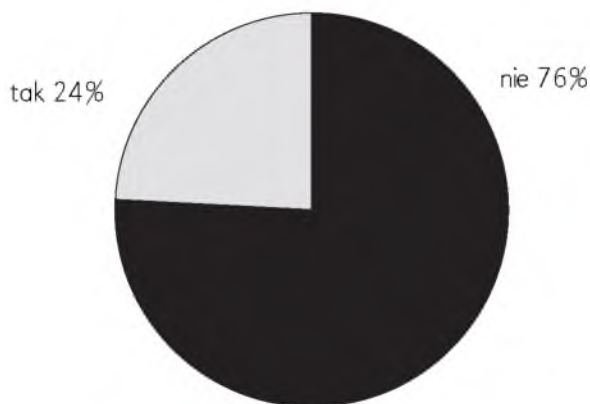
uczęszczanych i opuszczonych, z dobrą widocznością i całkowicie jej pozbawionych, bezpiecznych i narażających na zagrożenie. Oświetlenie ma zatem duży wpływ na to, czy miejsca bezpieczne za dnia pozostaną takimi po zmroku, stanowi istotny element prewencyjny.

Poziom poczucia bezpieczeństwa podczas spacerów w okolicy po zmroku przyjmuje najwyższe wartości w grupie 76% badanych respondentów. Natomiast 24% badanych wskazuje na istnienie miejsc, do których boją się udać po zmroku.

Tabela 2. Występowanie miejsc, do których respondenci boją się udać po zmroku

Czy jest Pan/Pani w stanie wskazać miejsca w swojej miejscowości, do których bałby/-aby się Pan/Pani udać po zmroku?	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Tak	57	24%
Nie	182	76%
Razem	239	100%

Źródło: badania własne.

Wykres 2. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy jest Pan/Pani w stanie wskazać miejsca w swojej miejscowości, do których bałby/-aby się Pan/Pani udać po zmroku?”

Źródło: badanie własne.

Miejsca uważane za niebezpieczne wskazane przez respondentów w poszczególnych miejscowościach

Tabela 3 prezentuje deklaracje badanych na temat niebezpiecznych miejsc w poszczególnych miejscowościach w gminie Korzenna.

Tabela 3. Miejsca uważane za niebezpieczne w poszczególnych miejscowościach

Niecew	okolice sklepu
Siedlce	okolice sklepu GS
	tereny wokół szkoły podstawowej
Mogilno	droga do drugiej wioski
	Posadowa Mogilska (sąsiednia miejscowość)
Trzycierz	las
	Łęka - wykopaliska
Lipnica Wielka	okolice WDK
	cmentarz
	tereny wokół klubu
	drogi
	przystanki autobusowe
	okolice sklepu GS
	okolice szkoły
las	
Korzenna	nieoświetlone ulice
	las
	przystanki autobusowe
	tereny wokół stadionu
	w centrum pod mostem
	okolice baru
	okolice wokół ośrodka zdrowia
zajezdnia	
Wojnarowa	tereny wokół sklepu
	nieoświetlone ulice
	nieoświetlone okolice
	tereny wokół szkoły podstawowej
Łęka	główna ulica
	ulica
	przystanki autobusowe
	skrzyżowanie

Źródło: badania własne.

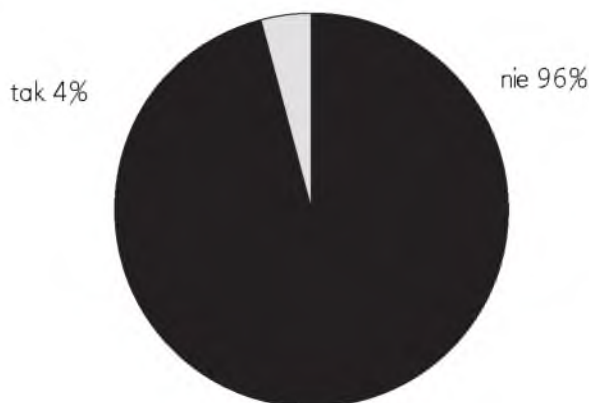
Miejsca, do których respondenci obawiają się udać w dzień

Mieszkańcy poszczególnych wsi czują się zdecydowanie bezpieczniej (96%) podczas dziennych spacerów niż po zmroku. Zaledwie 4% jest innego zdania, wskazując takie miejsca.

Tabela 4. Występowanie miejsc, do których respondenci boją się udać w dzień

Czy jest Pan/Pani w stanie wskazać miejsca w swojej miejscowości, do których bałby/-aby się Pan/Pani udać w dzień?	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Tak	9	4%
Nie	241	96%
Razem	250	100%

Źródło: badania własne.

Wykres 3. Rozkład odpowiedzi na pytanie „Czy jest Pan/Pani w stanie wskazać miejsca w swojej miejscowości, do których bałby/-aby się Pan/Pani udać w dzień?”

Źródło: badania własne.

Tabela 5. Miejsca wskazane przez respondentów jako niebezpieczne w dzień

Lipnica Wielka	sklep GS
Wojnarowa	tereny wokół sklepu
Łęka	las

Źródło: badania własne.

Rysunek 1. Miejsca niebezpieczne wskazane przez mieszkańców gminy Korzenna

Źródło: www.korzenna.iap.pl.

Tabela 6. Miejsca wskazane przez respondentów jako niebezpieczne

Numer	Miejscowość	Miejsce
1	Siedlce	Okolice sklepu GS
2	Siedlce	Tereny wokół szkoły podstawowej
3	Mogilno	Posadowa
4	Trzycierz	Las
5	Lipnica Wielka	Okolice WDK

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

6	Lipnica Wielka	Okolice sklepu GS
7	Korzenna	Tereny wokół stadionu
8	Korzenna	Centrum pod mostem
9	Korzenna	Okolice baru
10	Korzenna	Okolice wokół ośrodka zdrowia
11	Wojnarowa	Tereny wokół szkoły podstawowej
12	Niecw	Okolice sklepu

Źródło: badania własne.

Miejsca uważane przez respondentów za niebezpieczne

Respondenci zostali poproszeni o wskazanie miejsc uważanych za najbardziej niebezpieczne w miejscowości, w której mieszkają. Za najbardziej niebezpieczne miejsca postrzegane są: okolice sklepu, przystanki autobusowe oraz dyskoteki. Takie odpowiedzi respondentów wydają się zasadne, gdyż w wymienionych obiektach spożywany i niejednokrotnie nadużywany jest alkohol.

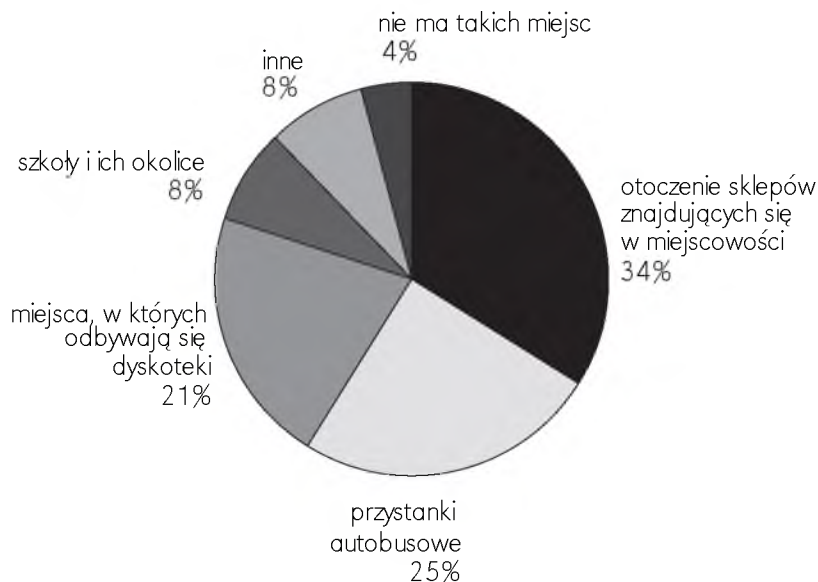
Bez wątpienia jest to sygnał dla policji, aby zwiększyć częstotliwość patroli na wskazanych terenach.

Tabela 7 zawiera dane, według których najniebezpieczniejszym miejscem są właśnie okolice sklepu, co oznajmia 33% badanych. Przystanki autobusowe za niebezpieczne uważa 25% badanych. 21% ankietowanych wskazało dyskoteki jako miejsce niebezpieczne, a 8% – szkoły i ich okolice. Odsetek miejsc wskazywanych za bezpieczne był stosunkowo nieduży, stanowił 4%.

Tabela 7. Miejsca uważane za niebezpieczne w miejscowości zamieszkania respondentów

Który rejon w swojej miejscowości uważa Pan/Pani za najbardziej niebezpieczny?	Liczba odpowiedzi	Udział procentowy
Otoczenie sklepów znajdujących się w miejscowości	86	33%
Przystanki autobusowe	65	25%
Miejsca, w których odbywają się dyskoteki	54	21%
Szkoły i ich okolice	21	8%
Inne	21	8%
Nie ma takich miejsc	10	4%
Razem	257	100%

Źródło: badania własne.

Wykres 4. Miejsca uważane przez respondentów za najbardziej niebezpieczne

Źródło: badania własne.

Wykaz najczęściej popełnianych przestępstw

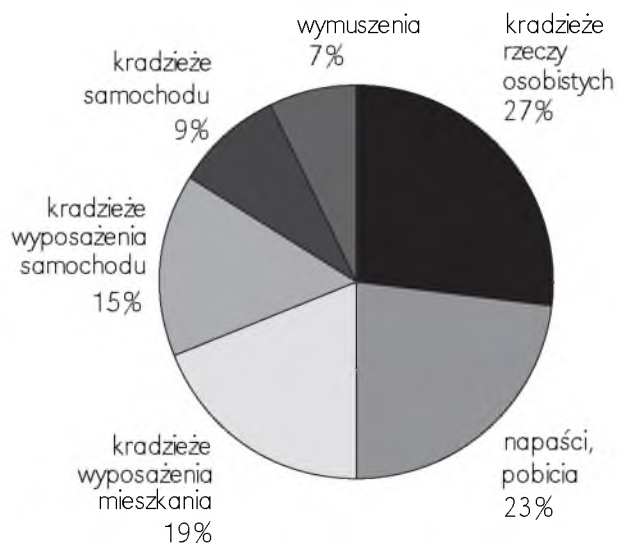
Według Polskiej Karty Praw Ofiary ma ona prawo do bezpieczeństwa osobistego, a obowiązkiem policji jest jej to bezpieczeństwo zapewnić. Kolejną rysującą się w świetle materiałów źródłowych informacją jest skala występowania najczęściej popełnianych przestępstw na terenie gminy Korzenna. Badania dowiodły, że co 4 osoba na 10 badanych respondentów była ofiarą przestępstwa. Napady i rozboje budzą największe obawy wśród mieszkańców. Oba te zagrożenia są szczególnie charakterystyczne dla badanych mieszkających w małych miejscowościach. Liczną grupę respondentów stanowiły ofiary kradzieży rzeczy osobistych (27%), a także towarzyszące im napaści i pobicia (23%). Odmienna sytuacja ma miejsce w stosunku do innych rodzajów przestępstw. Zdecydowanie mniejszy odsetek stanowiły przestępstwa z grupy kradzieży wyposażenia mieszkania (19%) oraz wyposażania samochodu (9%). Wśród badanych mieszkańców 7% było ofiarami wymuszenia.

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

Tabela 8. Skala występowania najczęstszych przestępstw na terenie gminy Korzenna w ciągu ubiegłych 5 lat

Wyszczególnienie	Liczba ataków			
	1 raz	2 razy	3 razy i więcej	Razem
Kradzieże rzeczy osobistych	21	6	1	28
Kradzieże wyposażenia samochodu	15	1	0	16
Kradzieże samochodu	9	1	0	10
Kradzieże wyposażenia mieszkania	17	1	2	20
Wymuszenia	7	0	1	8
Napaści, pobicia	14	5	6	25
Razem	83	14	10	107

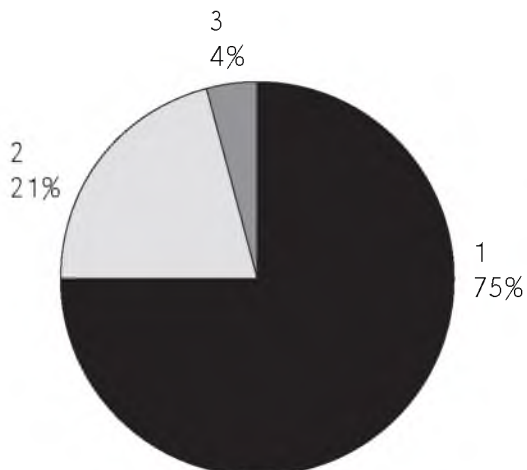
Źródło: badania własne.

Wykres 5. Najczęstsze przestępstwa na terenie gminy Korzenna i ich rozmiar

Źródło: badania własne.

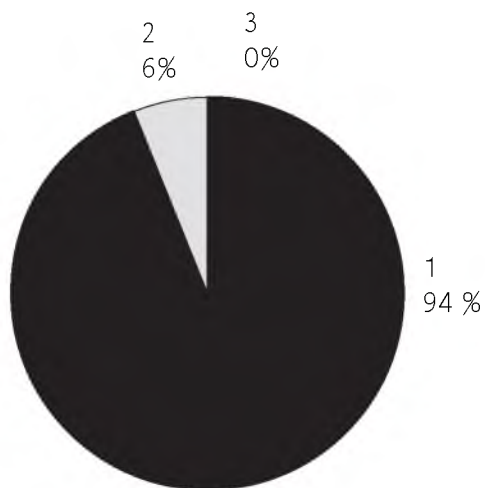
Wśród badanych 21 osób było ofiarą kradzieży rzeczy osobistych, co stanowi 75% wszystkich ofiar przestępstw tego typu. Dwa razy ofiarami przestępstw było 21%, natomiast trzy razy i więcej tylko 4% w grupie ofiar kradzieży rzeczy osobistych.

Wykres 6. Struktura ofiar przestępstw kradzieży osobistej

Źródło: badania własne.

94% respondentów raz padło ofiarą kradzieży wyposażenia samochodu, 6% dwa razy, a trzy i więcej – 0%.

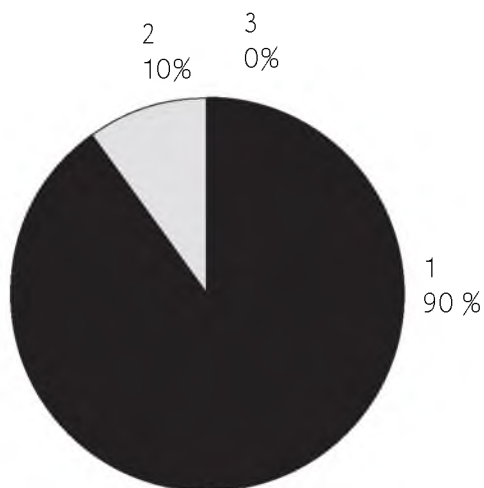

Wykres 7. Struktura ofiar przestępstw kradzieży wyposażenia samochodu

Źródło: badania własne.

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

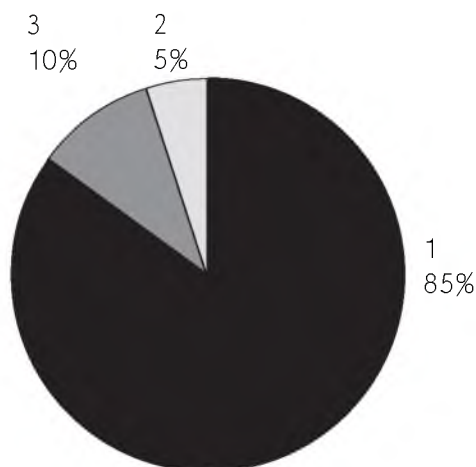
Ofiarami kradzieży samochodu było w sumie 10 osób, w tym 90% ogółu respondentów raz, a 10% badanych dwa razy.

Wykres 8. Struktura ofiar przestępstw kradzieży samochodu

Źródło: badania własne

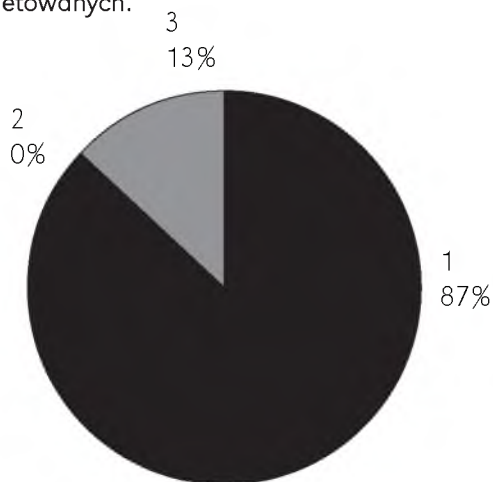
Z przeprowadzonych badań wynika, że ofiarami przestępstw kradzieży wyposażenia mieszkań było 20 osób. Z tego 85% było poszkodowanych tylko raz, 5% – dwa razy, natomiast 3 lub więcej razy – 10% ogółu osób poszkodowanych z tytułu kradzieży wyposażenia mieszkania.

Wykres 9. Struktura ofiar przestępstw kradzieży wyposażenia mieszkania

Źródło: badania własne.

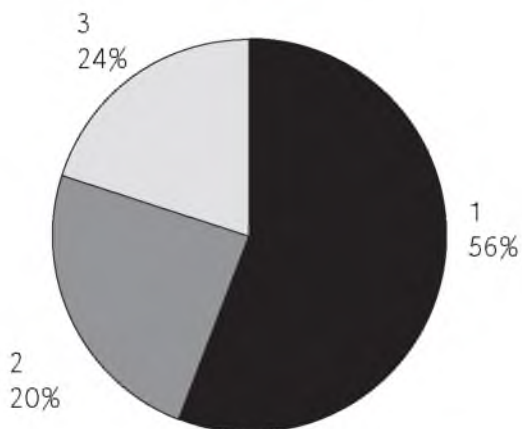
W wyniku przeprowadzonych badań ofiarami wymuszenia było w ciągu ostatnich 5 lat 8 osób. Największą grupę stanowią ofiary jednorazowe – 87% wszystkich w danej grupie. 13% respondentów było ofiarami wymuszenia 3 lub więcej razy, natomiast 2 razy żaden z ankietowanych.

Wykres 10. Struktura ofiar przestępstw wymuszenia

Źródło: badania własne.

Ofiarami napaści i pobicia było w przeciągu ostatnich lat 25 osób. Najliczniejszą grupę stanowią ofiary jednorazowe. Dwa razy w ciągu ostatnich pięciu lat respondenci zostali ofiarami napaści i pobicia, co stanowi 20% ogółu przestępstw tego typu.

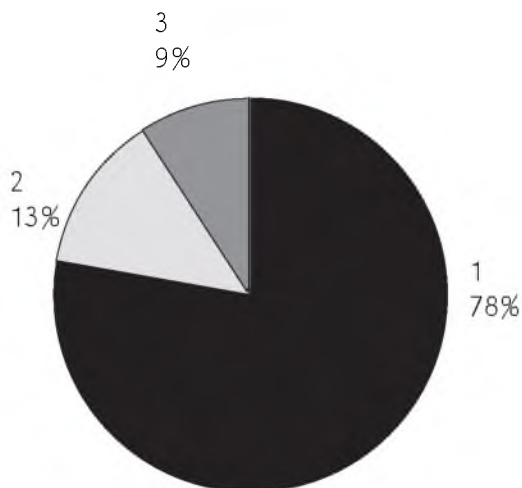

Wykres 11. Struktura ofiar przestępstw napaści i pobicia

Źródło: badania własne.

Aspekty kształtowania bezpiecznej przestrzeni na przykładzie wybranej gminy

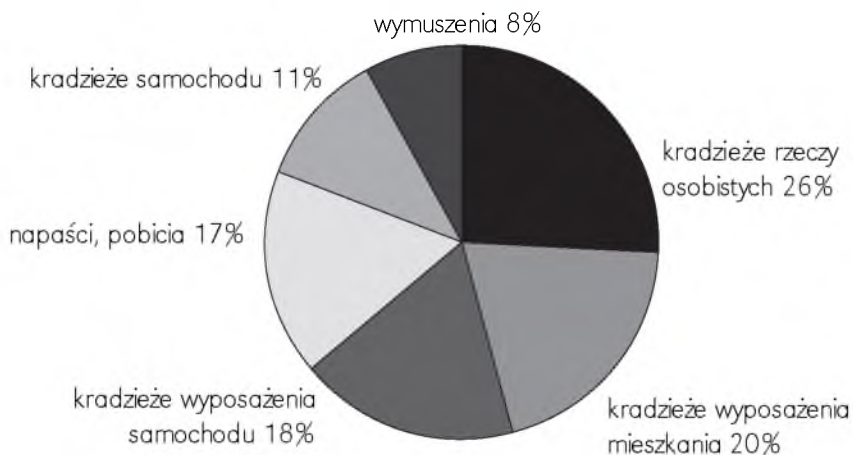
Podsumowując, 78% ankietowanych było ofiarą przestępstwa tylko raz, 13% badanych respondentów dwa razy, natomiast 9% to osoby, które zostały poszkodowane w wyniku przestępstw w grupie wszystkich ofiar przestępczości.

Wykres 12. Struktura ofiar przestępstw ogółem

Źródło: badania własne.

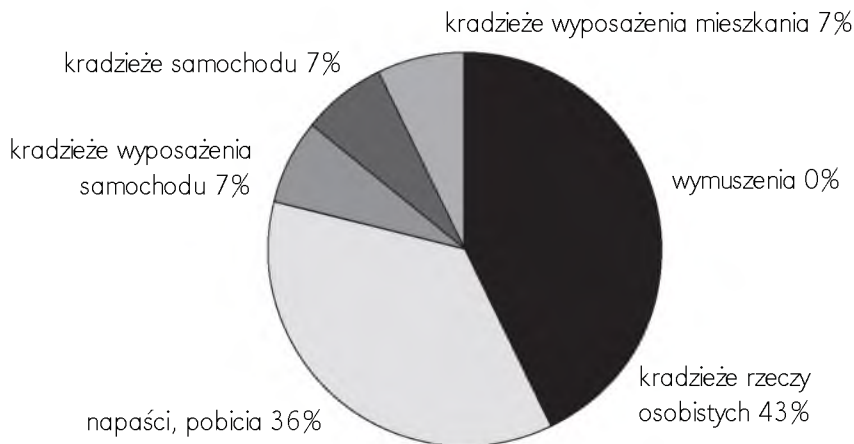
Wśród ankietowanych respondentów, którzy byli ofiarami, 26% osób dotyczy kradzież rzeczy osobistych. Na drugim miejscu (20%) są ofiary kradzieży wyposażenia mieszkań. Najmniej, bowiem 8%, stanowią osoby będące ofiarami wymuszenia.

Wykres 13. Struktura osób, które zostały ofiarami przestępstw tylko raz

Źródło: badania własne.

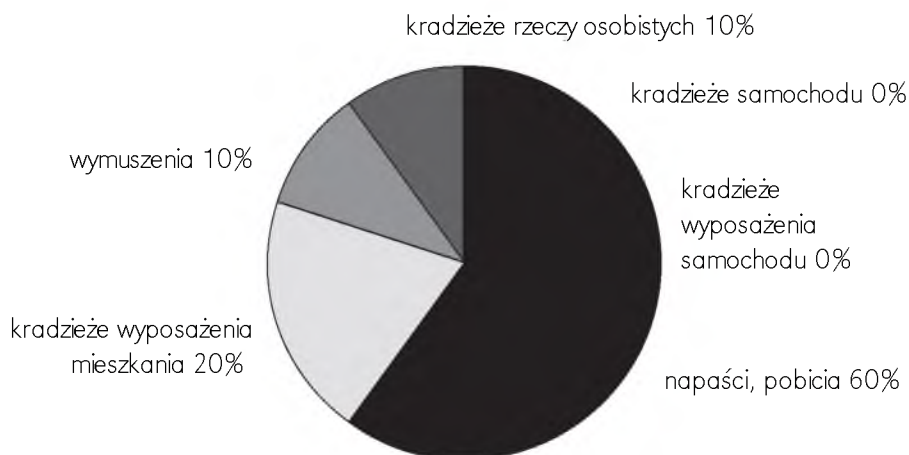
Z zebranych informacji wynika, że wśród osób, które zostały ofiarami dwa razy, 43% doznało kradzieży rzeczy osobistych. W drugiej kolejności są pobicia i napaści, co deklaruje 36% badanych. Pozostałe przestępstwa typu: kradzieże wyposażenia samochodu, kradzieże samochodu, wyposażenia mieszkania, stanowią 7%.

Wykres 14. Struktura osób, które zostały ofiarami przestępstw dwa razy

Źródło: badania własne.

Z zebranych danych wynika, że wśród osób, które były ofiarami przestępstwa trzy i więcej razy największą grupę stanowią ofiary pobicia – 60%. 20% dotyczy osób, którym okradziono mieszkanie.

Wykres 15. Struktura osób, które zostały ofiarami przestępstw trzy i więcej razy

Źródło: badania własne.

Grupy społeczne, których respondenci się obawiają

W świetle analizy materiału źródłowego zauważono, że respondenci za najbardziej konfliktową grupę społeczną uważają młodzież. Taką wypowiedź deklarowało 29% badanych. Osób nadużywających alkoholu obawia się 25% ankietowanych, obawy przed żadną grupą społeczną nie deklarowało 23% ankietowanych. Najczęściej wskazywano na obawę przed grupami przestępczymi i piratami drogowymi. Stanowi to dobrą prognozę dla mieszkańców gminy Korzenna oznaczającą, że mogą się czuć w niej bezpiecznie.

Tabela 9. Konfliktowe grupy społeczne

Grupa społeczna	Liczba odpowiedzi	Procent
Młodzież	53	29%
Rodziny patologiczne	5	3%
Dealerzy narkotyków	3	2%
Alkoholicy	45	25%
Żadna grupa	42	23%
Chuligani	5	3%
Wszystkie grupy	2	1%
Przestępcy	2	1%
Trudno powiedzieć	3	2%
Piraci drogowi	2	1%
Grupy przestępcze	2	1%
Bezrobotni	8	4%
Złodzieje	1	1%
Inne	8	4%
Razem	181	100%

Źródło: badania własne.

Koordynowanie działalności prewencyjnej policji i innych służb na poziomie lokalnym

Poczucie bezpieczeństwa lub jego brak przesądza o jakości życia i rozwoju społeczeństwa. Dlatego ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego należy do zasadniczych zadań państwa. Żadne okoliczności nie mogą zdejmować z instytucji państwowych odpowiedzialności za ich wykonywanie. Policja i inne formacje ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego nie powinny być zastępowane przez obywateli czy organizacje społeczne. Jeżeli policja i inne formacje zyskają zaufanie obywateli, można zbudować społeczeństwo bardziej stabilne. Wymaga to jednak od policji zwiększenia skuteczności. Aby poprawić bezpieczeństwo, konieczne jest też zapewnienie mechanizmów stałej współpracy policji, administracji rządowej i samorządowej, organizacji społecznych, ludzi aktywnych społecznie.

Funkcjonowanie systemu bezpieczeństwa obywateli i zapewnienie porządku publicznego na poziomie lokalnym uwarunkowane są jakością współpracy władz samorządowych, służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo i porządek publiczny oraz społeczności lokalnych. Za bezpośrednie zwalczanie przestępczości i walkę z podstawowymi zagrożeniami odpowiedzialne są powołane w tym celu odpowiednie służby, inspekcje i straże, w tym przede wszystkim Policja i Państwowa Straż Pożarna.

Natomiast władze samorządowe mogą skutecznie zapobiegać przestępczości i zagrożeniom, eliminując ich przyczyny (np. bezrobocie, brak opieki nad małoletnimi, złe rozwiązania architektoniczne), a także utrudniać realizację niektórych przestępstw (np. dzięki właściwemu oświetleniu ulic, parkingów itp.). W celu zapewnienia skuteczności działań ww. organów państwa odpowiedzialnych za bezpieczeństwo obywateli niezbędna jest również współpraca z lokalnymi społecznościami i ich organizacjami oraz tworzenie programów prewencyjnych. Prewencja lokalna odgrywa współcześnie istotną rolę w państwach europejskich, okazała się skuteczną metodą eliminowania różnorodnych patologii z życia lokalnych wspólnot.

Przystępując do prac nad utworzeniem takiego programu, powinno się określić: cel, potrzeby, sposób realizacji, podmioty realizujące program, oczekiwania i efekty oraz ocenę stopnia jego realizacji.

Policja nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać problemu przestępczości i zagrożeń. W tym celu musi uzyskać wspomaganie zarówno ze strony innych służb, jak i osób zagrożonych. Podstawą planowania działań zapobiegawczych jest gromadzenie i analiza informacji o zagrożeniach i ich przyczynach – w ujęciu wieloaspektowym. Nie bez znaczenia również pozostaje pozyskiwanie informacji od osób „postronnych”, np. mieszkańców, klientów i właścicieli zagrożonych placówek. Znalezienie funduszy, np. na produkcję materiałów informacyjnych (broszur, ulotek, naklejek itp.), ewentualne pokrycie kosztów wynajmu pomieszczeń, w których będą się odbywały spotkania (np. z przedstawicielami społeczeństwa, firmami ochrony mienia, przedstawicielami stacji monitorowania).

Komendant Policji jest zobowiązany do wypełnienia pewnych zadań wobec lokalnego samorządu przez składanie rocznych sprawozdań ze swej działalności, jak też in-

formacji o stanie bezpieczeństwa i porządku właściwym wójtom (burmistrzom, prezydentom), a także radom powiatu¹⁰. Na podstawie obowiązujących przepisów prawa wójt, burmistrz lub prezydent mogą żądać od właściwego komendanta przywrócenia stanu zgodnego z porządkiem prawnym lub podjęcia działań zapobiegających naruszeniu prawa, a także zmierzających do usunięcia zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego¹¹.

Dzięki optymalnemu zarządzaniu zasobami Policji, a także innymi służbami realizującymi zadania w zakresie bezpieczeństwa, powinien nastąpić wzrost poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie. Związane to jest bezpośrednio ze strukturą organizacyjną służby, a także zadaniami administracji samorządowej, adekwatnymi do występujących zagrożeń i realizowanych strategii. Oczekuje się, że nastąpi wzrost przepływu informacji o zagrożeniach pomiędzy Policją a innymi służbami w ramach sprawnego funkcjonowania systemu współdziałania. Na podstawie posiadanych informacji będą wdrażane nowe koncepcje zapobiegania, nastąpi dopasowanie strategii zapobiegania do występujących zagrożeń. Powinno to być efektem współdziałania międzyinstytucjonalnego w zakresie prowadzenia i analizowania danych. Zapewni to efektywność organizacyjno-ekonomiczną stosowanych rozwiązań, co w połączeniu ze współdziałaniem społecznym powinno pozwolić na budowę strategii zgodnych z oczekiwaniami środowisk zagrożonych i stworzenie swego lobby na rzecz bezpieczeństwa.

Wychodząc z założenia, że na ograniczanie przestępczości mają wpływ nie tylko działania policyjne, uznaje się za niezbędne i wręcz konieczne uspołecznienie działań policyjnych i włączenie w system przedsięwzięć profilaktycznych wszystkich instytucji mających wpływ na poziom bezpieczeństwa społecznego. Głównym celem takiego modelu jest zaktywizowanie i skoordynowanie działań jak największej liczby podmiotów z działalnością policji. Przyniesie to z jednej strony zwiększenie prestiżu policji, a z drugiej – wzrost poczucia bezpieczeństwa w społeczeństwie. Będzie to również zachętą i impulsem do intensyfikacji prac policji.

Zakończenie

Dynamiczne zmiany zachodzące we współczesnym świecie w dużym stopniu przyczyniły się do ogromnego wzrostu zainteresowania bezpieczeństwem. Zarówno na konferencjach naukowych, jak i na łamach czasopism popularnych analizuje się i szeroko omawia problemy bezpieczeństwa globalnego, międzynarodowego, narodowego, lokalnego, państwowego, wewnętrznego, społecznego, socjalnego, gospodarczego, rodzinnego oraz jeszcze w wielu innych kontekstach.

Powszechność toczonych dyskusji spowodowała nawet powstanie nowej koncepcji filozofii bezpieczeństwa osobistego czy też personalnego, stanowiącej próbę sformułowania odpowiedzi na narastające wyzwania współczesności.

¹⁰ J. Czapska, *Komisariat Policji w Polskim prawie*, „Zeszyty Naukowe Instytutu Spraw Publicznych UJ – Zarządzanie Publiczne”, Kraków 2006, nr 2, s. 26

¹¹ *Ibidem*, s. 27

Trwające od lat spory doprowadziły nie tylko do przetransformowania pojęcia bezpieczeństwa oraz znacznego poszerzenia sfery jego stosowania, ale także do nowego potraktowania bezpieczeństwa pojmowanego nie tylko jako brak określonego zagrożenia, a przede wszystkim ujmowanego w perspektywie określonych wartości i celów, które je warunkują. Stąd właśnie bierze się współczesne spojrzenie na bezpieczeństwo traktowane jako rozwój, równowaga, życie w dobrobycie i zadowoleniu.